

සිසු අංකය: S1003

පන්තිය: 10-ආ

විෂය: ඉතිහාසය

විභාගය: 5 වන පාඩම - පුනරුදය

I කොටස

- ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1505 සිට 1948 (ජාතික නිදහස ලබා ගැනීම දක්වා)
- පෘතුගීසි (1505-1658), ලන්දේසි (1658-1796), බ්‍රිතාන්‍ය (1796-1948)
- සම්ප්‍රදායික ගංගාබද සහනාවේ ස්වයංපෝෂිත කෘෂිකර්මාන්තයෙන් වාණිජ වගා කර්මාන්තයකට මාරුවීම
- රාජ්‍ය ලේකම් ක්‍රමය (1833), දොන්මෝර් ව්‍යවස්ථාව (1931), සොල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව (1946)
- සාමකාමී ලෝකයේ ප්‍රථම වතාවට විශ්ව විද්‍යාල අධ්‍යාපනය නොමැති පුද්ගලයින්ට හැර සියලුම වැඩිහිටිනට මැතිවරණ බලය ලබා දීම
- ඇමරිකන් මිෂනාරි සමිතිය, බ්‍රිතාන්‍ය මිෂනාරි සමිතිය, කැතලික් මිෂනාරි සමිතිය
- මිගෙට්ටුවන්ගේ ගුණානන්ද හිමි, රත්මලානේ ධම්මාලෝක හිමි, හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හිමි
- තේ (කැමල්ගේ), රබර් (හෙන්රි වික්‍රමසිංහ), කෝපි, කොකෝ (කැකෝ)
- 1833
- දේශීය භාෂා සාහිත්‍ය සමෘද්ධ වීම, සමස්ත දිවයින එක්සත් වීම
- ස්වදේශික සංස්කෘතිය හා සම්ප්‍රදායන් කෙරෙහි බලපෑම, ගොවිතැනේ ස්වභාවය වෙනස් වී ජනතාව ඉඩම් වලින් ඇත් වීම
- මුද්‍රණ ශිල්පය හඳුන්වා දීමෙන් සාහිත්‍ය කෘති ප්‍රචලිත වීම හා නව සාහිත්‍ය ආකාර (නවකතා, කෙටි කතා, නාට්‍ය) බිහි වීම

II කොටස

13.

(අ) ශ්‍රී ලංකාවේ පුනරුදය යනු ක්‍රි.ව. 1505 සිට 1948 දක්වා කාලය තුළ සිදු වූ සමාජයීය, ආර්ථික, දේශපාලනික හා සංස්කෘතික විප්ලවාත්මක වෙනස්කම් සමූහයකි. මෙය යටත් විජිත පාලන යුගය තුළ ගෝත්‍රික රාජධානි ක්‍රමය අවසන් වී ආධුනික රාජ්‍යයක් බිහි වීමේ සංක්‍රමණික කාලයකි. මෙහිදී දිවයිනේ සම්ප්‍රදායික ජීවන රටා, ආගම්, ආර්ථිකය හා රාජ්‍ය ක්‍රමය මූලික වශයෙන් වෙනස් විය.

(ආ) පුනරුදයට හේතු වූ ප්‍රධාන සාධක පහ:

1. **යටත් විජිත පාලනය:** පෘතුගීසි, ලන්දේසි හා බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත බලවතුන්ගේ පැමිණීම හා පාලනය.
2. **බටහිර බලපෑම හා තාක්ෂණික වෙනස්කම්:** යුරෝපීය රටවල් මගින් නව ආගම්, භාෂා, අධ්‍යාපන ක්‍රම, රාජ්‍ය පාලන ආකෘති, තාක්ෂණය හා වෙළඳ ක්‍රම හඳුන්වා දීම.
3. **ආර්ථික වෙනස්කම්:** සම්ප්‍රදායික ස්වයංපෝෂිත කෘෂිකර්මාන්තයෙන් වාණිජ කෘෂිකර්මාන්තයට මාරුවීම.
4. **සමාජ ව්‍යුහයේ පරිවර්තනය:** ක්ෂේත්‍රීය සමාජ ව්‍යුහය අවසන් වී නව සමාජ වර්ග බිහි වීම.
5. **ජාතිකවාදයේ උද්ගමනය:** යටත් විජිත පාලනයට එරෙහිව ස්වදේශික ජනතාව අතර ජාතික හැඟීම් ඇති වීම.

14.

(අ) බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත පාලනය යටතේ ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලනික ඒකාබද්ධ කිරීම යනු ක්‍රමක්‍රමයෙන් සිදු වූ ඓතිහාසික ක්‍රියාවලියකි. මෙම ක්‍රියාවලිය 1796 දී ලන්දේසි පාලනයෙන් බ්‍රිතාන්‍යයන්ට දිවයිනේ ඉතිරි ප්‍රදේශ ලබා ගැනීමත් සමඟ ආරම්භ විය. 1815 මාර්තු 2 වන දින උඩරට ගිවිසුම අත්සන් කිරීමත් සමඟ උඩරට රාජධානිය බ්‍රිතාන්‍ය පාලනයට යටත් විය.

මෙම ඒකාබද්ධ කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස:

- දිවයිනේ පැවති ගෝත්‍රික රාජධානි ක්‍රමය සම්පූර්ණයෙන්ම අවසන් විය.
- සමස්ත දිවයිනම එක් කේන්ද්‍රීය පාලනයක් යටතේ එක්සත් වූ ප්‍රථම වතාව මෙය විය.

- බ්‍රිතාන්‍ය අධිරාජ්‍ය පාලන ක්‍රමය යටතේ ඒකාබද්ධ පාලන ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක විය.

(ආ) 1931 දොන්මෝර් ව්‍යවස්ථාවේ විශේෂත්වයන්:

1. **ලෝකයේ ප්‍රථම සර්වජන ඡන්ද බලය:** සාමකාමී ලෝකයේ ප්‍රථම වතාවට විශ්ව විද්‍යාල අධ්‍යාපනය නොමැති පුද්ගලයින්ට හැර සියලුම වැඩිහිටිනට මැතිවරණ බලය ලබා දුන් ආකාරය.
2. **ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ප්‍රගතිය:** යටත් විජිත රටක ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ප්‍රගතියේ වැදගත් මිලදුමක් සනිටුහන් කළේය.
3. **ස්වයං පාලනය දෙසට පියවර:** මෙමගින් ස්වයං පාලනය දෙසට වැදගත් පියවරක් ගත් අතර බ්‍රිතාන්‍ය පාලනය යටතේ පවා දේශීය නියෝජිතයින්ට යම් බලතල ලබා දුන්නේය.

16.

(අ) පුනරුද යුගයේ අධ්‍යාපන පරිවර්තනය:

- **සම්ප්‍රදායික සිට බටහිර ක්‍රමයට:** පිරිවෙන්, මහා විහාර අධ්‍යාපනයේ සිට බටහිර අධ්‍යාපන ක්‍රමයට මාරුවීම
- **ක්‍රිස්තියානි මිෂනාරි සමිති:** ඇමරිකන්, බ්‍රිතාන්‍ය මිෂනාරි සමිති විසින් පාසල් පිහිටුවීම
- **ඉංග්‍රීසි භාෂා මාධ්‍යය:** ඉංග්‍රීසි භාෂාව අධ්‍යාපන මාධ්‍යය ලෙස හඳුන්වා දීම
- **විශ්ව විද්‍යාල අධ්‍යාපනය:** 1921 දී ශ්‍රී ලංකා විශ්ව විද්‍යාලය පිහිටුවීම

(ආ) බෞද්ධ පුනරුදය:

- **පසුබිම:** යටත් විජිත පාලනය සමයේ බුද්ධාගම දුර්වල වීම, ක්‍රිස්තියානි ආගම් ප්‍රචලිත වීම
- **අරමුණු:** බුද්ධාගම නැවත ගොඩ නැංවීම, බෞද්ධ අධ්‍යාපනය ශක්තිමත් කිරීම, බෞද්ධ සංස්කෘතිය සුරැකීම
- **නායකයින්:** මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමි, රත්මලානේ ධම්මාලෝක හිමි, හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හිමි

18.

(අ) ශ්‍රී ලංකාවේ පුනරුදයේ ධනාත්මක හා සෘණාත්මක ප්‍රතිඵල:

ධනාත්මක ප්‍රතිඵල:

1. **දේශපාලනික එක්සත් කිරීම:** ගෝත්‍රික රාජධානි ක්‍රමය අවසන් වී සමස්ත දිවයින එක් රාජ්‍යයක් යටතේ එක්සත් වීම.
2. **ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රගතිය:** රාජ්‍ය ලේකම් ක්‍රමය, දොන්මෝර් ව්‍යවස්ථාව, සොල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව වැනි ප්‍රගතිශීලී ප්‍රතිසංස්කරණ.
3. **නව අධ්‍යාපන ක්‍රම හා දැනුම:** බටහිර අධ්‍යාපන ක්‍රම, විද්‍යාව, තාක්ෂණය, වෛද්‍ය විද්‍යාව හඳුන්වා දීම.
4. **දේශීය භාෂා සාහිත්‍ය සමෘද්ධිය:** සිංහල හා දෙමළ සාහිත්‍ය නව ආකාර වලින් සමෘද්ධි වීම.

සෘණාත්මක ප්‍රතිඵල:

1. **ස්වදේශික සංස්කෘතිය හා සම්ප්‍රදායන් කෙරෙහි බලපෑම:** යුරෝපීය සංස්කෘතියේ බලපෑම හේතුවෙන් ස්වදේශික සංස්කෘතික අගයන්, භාෂා, සම්ප්‍රදායන් දුර්වල වීම.
2. **ගොවිතැනේ ස්වභාවය වෙනස් වීම:** ස්වයංපෝෂිත කෘෂිකර්මාන්තය අවසන් වී ජනතාව ඉඩම් වලින් ඇත් වීම.
3. **සමාජ අසමානතා පැවතීම හා වර්ධනය වීම:** යටත් විජිත පාලනය යටතේ නව සමාජ අසමානතා බිහි වීම.
4. **යටත් විජිත මානසිකත්වයක් ඇති වීම:** බටහිර සංස්කෘතිය වැඩි වටිනාකමක් ලබා ගැනීම.

(ආ) පුනරුද යුගයේ නූතන ශ්‍රී ලංකාවට ඇති දීර්ඝකාලීන බලපෑම:

- **දේශපාලනික:** ඒකීය රාජ්‍ය ආකෘතිය, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය, රාජ්‍ය සේවා ක්‍රමය, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රගතිය
- **ආර්ථික:** වාණිජ වගා ආර්ථිකය (තේ, රබර්), නාගරික කේන්ද්‍රීකරණය, රේල් ප්‍රවාහන පද්ධතිය, බැංකු හා මූල්‍ය පද්ධතිය
- **සමාජ හා සංස්කෘතික:** ද්විභාෂා භාවය (ඉංග්‍රීසි), බ්‍රිතාන්‍ය අධ්‍යාපන ක්‍රමයේ අංග, ආගමික බහුවිධභාවය, සමාජ විභේදන